

PROF. DR. SELAHADDİN ANIK: “ESERLERİNİZ SİZİ YAŞATMAYA DEVAM EDER”

Hülya Aydın*

Bu sayıda kaynak teknolojisi alanında sayısız ilke imza atan, yüzlerce öğrenci yetiştiren, yurt içinde ve dışında teknolojisinden örgütlenmesine kadar kaynağın her alanında büyük katkılar sunan, 2010 yılında ilk kaynak mühendisi olduğunu belirten adına hatıra pulu basılan, hocaların hocası, ülkemizin ilk ve en önemli

kaynak mühendisi Prof. Dr. Selahaddin Anik konuğumuz. 1309 sicil numaralı Anık ile meslek ve yaşam öyküsünü ama en çok da tesadüfler sonrası tanışıp sevdalısı olduğu kaynakla macerasını konuştuk...

* Makina Mühendisleri Odası Basın Danışmanı - hulya.aydin@mmo.org.tr

İdris Yamantürk ve Mehmet Turgut ile Malatya Bez Fabrikasında stajda-1947

Selahaddin Anık, 14 Şubat 1927'de Urfa'da dünyaya gelir. Çocukluğu, suyu kuyudan taşıdıkları, mutfağı bulunan ama tuvaleti dışarıdaki avluda olan, bahçesi ağaçlarla dolu, oldukça geniş ve güzel bir evde geçer. Zamanı gelince Urfa Vatan İlkokulunda okula başlar. Urfa'ya henüz elektrik gelmediği için, mum, bazen de gaz lambası ışığında, yer sofrasında derslerine çalışarak ilkokulu ve ortaokulu bitirir.

Küçük yaşlarından beri yenilik ve teknoloji arayışı içinde olan, hatta daha o yaşlarda "akıl satmaya" başlayan Anık'ın ileride çok başarılı bir mühendis olacağı daha o günlerden bellidir. Anık'la sohbetimize, onu tanıyan herkeste bu kaniyi uyandıran o anısını dinleyerek başlıyoruz: "Urfa'da ilkokulu bitirdiğim yılın yaz tatilinde, aynı yaşlarda olduğum halamın oğlunun evinde oynarken, bir kutunun içinde yaklaşık 25 tane kullanılmış ama atılmamış ince ve kalın kalem pil bulduk. Bu pillerin ortasında bulunan anotlarını, yani kalem şeklinde olan grafit çubukları kırmadan pillerden çıkardık. Sonra bunlardan ne yaparız diye düşünürken, benim aklıma bunları birer kâğıda sarıp, o kâğıtlara da birer ata-

sözünü yazıp satma fikri geldi. Öyle de yaptık. Sokaktan geçenlerin görmesi için birer kâğıda büyük yazılarla yazılı levhalar hazırladık ve evin sokağın her iki tarafına bakan pencerelerine astık. Böylece sokaktan geçenler bu levhaları kolaylıkla okuyabiliyordu. Levhalara da "Küçük akıl yüz para ve büyük akıl da beş kuruş" diye yazmıştık. Hatırladığım kadarı ile on tane kadar da satmıştık... 30 yıl sonra babamın vefatı dolayısıyla Urfa'ya gittiğimde mezarlıktan şehre doğru gelirken, karşıdan gelen birinin yanındaki arkadaşına ısrarla beni göstererek, "iyice bak, bu adam bize 30 yıl önce akıl satan adam, tanıdın mı? dediğini duydum..."

Urfa'dan dünyaya açılan ilk kapı

Dünyanın ikinci bir savaşa tutuştuğu ülkenin büyük bir kıtlıkla sınındığı yıllarda Anık, ortaokulu başarıyla bitirir. Memur olan babası oğlunun eğitimine devam etmesini ister. Kendisi de bunu çok istemektedir. Ama Urfa'da henüz lise yoktur, bu yüzden başka bir şehirde okuması gerekmektedir. Şehir dışında okumak için

İTÜ bahçesinde öğrencilik yıllarında, arkadaşı Mehmet Turgut ile birlikte-1949

biraz daha büyümesi gerektiğini düşünen babası, lise kaydı için bir yıl bekletir oğlunu. Ertesi yıl babasıyla, yakın şehirlerden Diyarbakır'a giderek, oradaki liseye kayıt yaptıırıp dönerler. On gün sonra da okul açılacaktır.

Kayıt yaptıırıp Urfa'ya döndükten bir hafta sonra, İstanbul'da beş yıldır tıp okuyan kuzeni evlerine ziyarete gelir. O yıl ortaokulu bitiren kardeşi Nuri'yi liseye kayıt için İstanbul'a götüreceğini, isterlerse Selahaddin Anık'ı da götürebileceğini, birlikte okuyabileceklerini söyler. Babası hemen kabul eder ve Diyarbakır'a gidilip oradaki kaydı geri alınır önce. Bir hafta sonra da İstanbul yolculuğu başlar. Anık, beklenmedik bir anda ve tesadüfen gelen bir teklifle, yaşamının seyrinin değiştiğinin farkındadır ve mutludur. O andan itibaren de tesadüflerin hayatına olan etkisini hep sevecektir...

Çeyrek ekmekle geçirilen günler...

İkinci Dünya Savaşı'nın tüm yıkıcılığıyla sürdüğü 1943'ü gösteriyordu takvimler. Bağdat'tan yola çıkarak, Urfa Akçakale istasyonuna gece yarısı gelen Toros Ekspresi'ne binilir hep birlikte. Suriye topraklarına da uğrayarak 3 gün 3 gece süren bir yolculuk sonunda, İstanbul Haydarpaşa'ya varırlar. Kömürlü trenle seyahat ettikleri için, indiklerinde elleri ve yüzü isten kapkaradır...

O zamanlar İstanbul'da nüfus en fazla 500 bindir. Toplu taşıma olarak sadece tramvay ve vapur seferleri vardır. Lisenin birinci yılını, kuzeni Nuri ile birlikte Pertevniyal Lisesinde okurlar ve Laleli'deki Fırat Talebe Yurdunda kalırlar. İkinci yıl parasız yatılı, o dönemki adıyla "leyli meccani" olarak

Nışanlısı ve kayınbiraderi ile birlikte-1949

okumak için Kabataş Erkek Lisesinin yatılı sınavına girip kazanırlar ve oraya geçiş yaparlar.

Yakın coğrafyada savaş sürmektedir, hatta Almanlar Balkanlara kadar inmiştir. Türkiye’de de herkes diken üstündedir. Geceleri tüm ülkede karartma uygulanır. Çok büyük ekonomik sıkıntılar yaşanmaktadır. Ekmek ve şeker karneye bağlanmıştır. Bu yüzden öğrencilik yıllarını günde en fazla bir çeyrek ekmek yiyerek yokluk içinde geçirirler. Anık o zor yıllarda, İTÜ’nün Maçka’daki kampüsünün önünden geçerken, orada okumayı hayal eder hep ve her seferinde buraya girmek için kendine söz verir...

Sonunda liseyi bitirip mezun olurlar ve Anık’ın hayali de gerçek olur. İkinci Dünya Savaşı’nın bitiminden bir

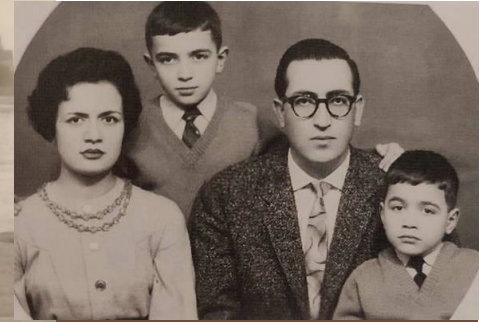

Anık, Nurettin Çuhadar, Muzaffer Sağışman ve Yavuz Yücel ile birlikte-1955

yıl sonra, 1946 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Makina Fakültesine girer. Bu dönem İTÜ’nün yalnızca inşaat, mimarlık, makina ve elektrik fakülteleri vardır. Makina ve elektrik fakültesi öğrencileri, beş yılın dört yılını birlikte okuduklarından Anık ve arkadaşları birbirlerine sıkça “sen elektrikçi mi yoksa makineci misin?” diye sorarlar.

Almanya Ludwigshafen büyük oğlu Tayfun ile -1954

Eşi Nevin Anık çocukları Tayfun ve Sabri ile birlikte-1959

Üç arkadaşın kader birliği

Fakültede çok güzel arkadaşlıklar edinir ama tanıştıkları andan itibaren kader birliği ettiği ve çok sevdiği iki arkadaşının yeri ayrıdır. İlki makina fakültesine girdiği anda tanıştığı, 1961 yılında Adalet Partisi kurucusu ve Genel Başkan Yardımcısı olup, 1983 yılına kadar da parlamenter olan ve bu dönemlerde zaman zaman Enerji ve Tabii Kaynaklar, Sanayi ve Teknoloji Bakanı olan Makina Mühendisi Mehmet Turgut’tur. Diğeri ise özel sektör temsilcisi olarak yurt içinde ve dışında çeşitli hizmetler veren Elektrik Mühendisi İdris Yamantürk’tür. Fakültede aynı sınıfta yolları kesişen bu üç arkadaş bir ömür sürecek maceralarında birlikte oldukça zorlu günler geçirirler. Anık, bu üç arkadaşın farklı zorluklarla mücadele ederek kazanıp geldiği fakülteyi okuyup bitirebilmek için gösterdikleri çabayı şöyle anlatı-

yor: “Kilis’ten gelip liseyi benim gibi İstanbul’da parasız yatılı okumuş olan Mehmet Turgut ile İTÜ Makina Fakültesine girdiğimiz 1946 yılında tanıştık. Sonra bir sacayağı gibi üçlü bir grup haline gelmemizi sağlayan İdris Yamantürk’le grubumuz tamamlandı. İdris de Rize’den gelmişti. Üçümüz de Anadolu’nun çeşitli yerlerinden İstanbul’a gelerek lise öğrenimini bu şehirlerin dışında parasız

yatılı okumuş ve üçümüz de sınıf birincisi olarak mezun olmuştuk. Sonra üçümüz de istediğimiz fakülteye girmiştik.”

Sümerbank bursu sayesinde üniversiteyi okur

Babası memurdur aslında Anık’ın ama İstanbul’da okumak ekonomik olarak yine de çok zordur. Üç arkadaş da zorluklarla geçen lise eğitimlerini tamamlayıp hayallerindeki üniversiteye girmiştir. Ancak üçünün de yükseköğrenimi yapacak maddi gücü yoktur ve okuyabilmeleri için bir yerden burs almaları gerekmektedir. Burs almak için birlikte Sümerbanka başvururlar. Ancak burs henüz hiçbirine çıkmamıştır ve üçünün de kalacak yer sorunu vardır: “Üniversiteye başladığımızda bu üç arkadaş birlikte, önce Beşiktaş sırtlarındaki bir ahşap evin birinci katındaki küçük bir odada, pansiy-

yoner olarak birlikte kaldık. Odada ahşap bavullarımızı koyabileceğimiz bir gömme dolap, bir küçük komodin ve bir duvar dibinde Mehmet Turgut ile ayak ayağa yatabileceğimiz iki karyola, karşı duvar dibinde de İdris Yamantürk için bir diğer karyola vardı. Odanın cumbalı penceresi Beşiktaş Abbasağa Parkına bakıyordu.

Öğle ve akşam yemeklerini şöyle böyle geçiştiriyorduk. Ama sabahları Beşiktaş'taki Bulgar sütçüye gider, orada kahvaltı olarak önümüze konulan süt, beyaz peynir ve zeytini yedikten sonra, yaklaşık 45 dakikalık bir zamanı alan Dolmabahçe yolunu yürüyerek İTÜ'ye giderdik. O zamanlar Dolmabahçe'den yukarıya yani Taksim'e doğru çıkan merdivenler yoktu. Yokuş olan toprak ve taşlı bir yol vardı. Her sabah bu yokuşu tırmanırdık. Bir süre sonra Sümerbank'tan aldığımız burslar bağlandığında, Kumkapı Kadırga Talebe Yurduna geçtik. Ama buradan da özellikle kar yağdığında okula ulaşmak çok zordu."

Tüm zorluğuna rağmen o günleri anlatırken gözleri ışıltıyor Anık'ın: "Bizler için o günlerin anısı çok büyüktür. Acıyı ve sevinci hep birlikte paylaşırdık. Gün olur olmayacak şeye güler, gün olur yine olmayacak bir şeye üzülürdük. Bu üç arkadaş yüksek öğrenimden sonra farklı farklı alanlarda çalıştık ve memlekete faydalı olduk. Üçümüzün de yüreği memleket sevgisiyle doluydu, vatansever ve idealist insanlardık. Üçümüz de kendi alanlarımızda unutulmayacak hizmetler yaptık..."

"Senin beni çok sevmen lazım"

Anık, İTÜ'yü 5 yıl boyunca aldığı Sümerbank bursu sayesinde okur. Üç stajını da Sümerbank'ın çeşitli

Türk Kaynak Cemiyetinin müzikli konferanslarından birinde eşiyile birlikte

fabrikalarında yapar ve 1951 yılında makina yüksek mühendisi olarak mezun olur. Aynı yıllarda güzel sanatlara olan merakı yüzünden Güzel Sanatlar Akademisinde Hüsnuhat bölümüne devam eder ve devrin hattatlarından Hattat Halim Özyazıcı'nın öğrencisi olur. Bir gün ders esnasında Halim Hoca ona dönerek "Selahaddin senin beni çok sevmen lazım" der. Sınıfta bulunan diğer öğrenciler gibi o da çok şaşırır ve nedenini sorar. Hoca: "Seni bu sanatta çok başarılı buluyorum. Ama bir öğrenci dersinin hocasını çok severse daha çok başarılı olur. Bunun için özellikle senin beni çok sevmeni istiyorum" der. Anık hocasının bu sözünü hiç bir zaman unutmaz..."

"Bir karşılaşma hayatımın yönünü değiştirdi"

Mezun olduktan hemen sonra, mecburi hizmeti nedeniyle, Sümerbank Malatya Bez Fabrikasına, Yardımcı İşletmeler Şefi olarak tayin edilir. Malatya'ya gitmeden önce fakülteye uğrar ve koridorda hocası Ord. Prof. Nurettin Çuhadar ile karşılaşır. Ayaküstü sohbet ederler. Çuhadar, onun mezun olduğunu öğrenince kendisine asistanlık teklif eder. Çok sevinir ama mecburi hizmeti vardır. Çuhadar, dönemin dekanı Prof. Dr. Melih Koçer'den yardım ister ve epeyce

uğraşıldıktan sonra, Anık'ın mecburi hizmet tayini, Sümerbank'tan İstanbul Teknik Üniversitesi Makina Fakültesi, o zamanki adıyla Teknoloji Kürsüsüne devredilir. Yine bir tesadüfle hayatının yönü değişir. Bu tesadüfü de çok seven Anık, sohbetimiz sırasında bize de sıkça tesadüfleri küçümsememeyi öğütüyor: "O gün, o koridorda hocamla tesadüfen

Türk Kaynak Cemiyetinin ilk Türk kaynakçısı İbrahim Pekin'e plaket verme yemeği-1962

karşılaşmasaydım, hayatım belki de bambaşka şekilde seyredecekti. Bir karşılaşma yine hayatımın yönünü değiştirdi. Tesadüfleri asla hafife almayın..."

Kaynak teknolojisiyle ilk tanışma

Anık, 1951 yılında işe başlamak için kürsüye gittiği ilk gün, Nurettin Çuhadar Hoca onu karşısına alır ve der ki: "Selahaddin Bey, Kaynak Tekniği

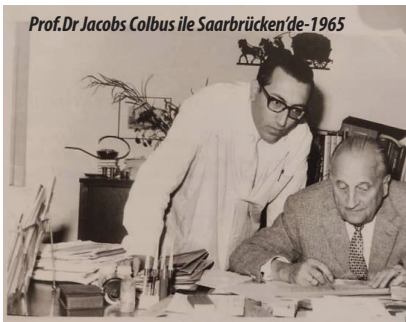
Dr. Blanch ve bir Türk grubu ile-Zürich, 1963

denen bir konu var. Fakat bu konuya biz yabancıyız. Avrupa'ya gittiğim zaman bunun bizim kürsünün müfredatı dâhilinde verildiğini gördüm. Bizde de bu konuyu kimse bilmediği için, bugünden itibaren sen bu alanı hem öğrenip hem ders vermeye başlayacaksın ve hem de bu kürsüde sen, kaynak konusunda yetişecek eleman olacaksın." Anık, Kaynak Tekniği ve Kaynak Teknolojisi kavramı ile o gün tanışmış olur ve böylece kendisini bu alana doğru yönlendirmeye başlar. Ancak bu alanda dünyanın sayılı kişilerinden biri olacağından henüz habersizdir...

Saarbrücken'deki çalışma odasında-1964

1953 yılının sonunda doçentlik tezini hazırlamak için Almanya'ya gitmeye karar verir. Nurettin Çuhadar burada da devreye girer ve Anık'a "Hem doçentlik tezini hazırlar, hem bu Kaynak Mühendisliğini muhakkak surette yaparsın" der. 1954 yılında Almanya'da Mannheim şehrine gider ve Prof. Der. Helmut Koch'un

Prof. Dr. Jacobs Colbus ile Saarbrücken'de-1965

1968 MMO İstanbul Şubenin ilk kongresi/MMO İstanbul Şube ilk başkanı Selahaddin Anık Genel Kurul açılış konuşması yaparken-1968

Mannheim SLV (Schweisstechnische Lehr-und Versuchsanstalt) Kaynak Tekniği Öğretim ve Araştırma Enstitüsünde çalışmaya başlar. Bir yandan da doçentlik tezini hazırlayacaktır.

Hem mühendis hem kaynakçı...

Anık, enstitüde bir yandan kaynak mühendisliği yaparken, ayrıca oksasetilen, elektrik ark, boru gibi çelik inşaat kaynakçılık sınavlarına da girer ve bunların belgelerini alır. Yani kaynağı, hem bir mühendis olarak hem kaynağın uygulayıcısı olarak öğrenir. İşi iyi öğrenmek için aldığı kaynakçı belgeleri, oradaki zor zamanlarında çok işine yarar. Ancak orada bir kaynakçı alımı için gösterilen hassasiyet, titizlik ve verilen emek Anık'ı oldukça etkiler. Zira 1954'lerin Almanya'sıdır söz konusu olan. Şöyle anlatıyor o günleri: "Almanya'da bulunduğum sırada, Türkiye'nin içinde bulunduğu döviz sıkıntısı nedeniyle, döviz bulmakta zorluk çekiyordum. Bir taraftan doçentlik tezimi hazırlarken bir taraftan da oradaki yaşamımı idame ettirmek için öğlene kadar enstitüde, öğleden sonra da bir traktör fabrikasında kaynakçı olarak çalışmayı düşündüm. Çok enteresandır, bu işe alım süreci öyle uzun ve zorlu bir süreç oldu ki beni çok şaşırttı. O zamanlar Mannheim'deki Lanz traktör

fabrikasına 100'ün üzerinde kaynakçı iş için başvurmuştu ve ben de onlardan biriydim. Önce yazılı bir sınav yaptılar ve bu sınavda adayların yaklaşık yarısı elendi. Daha sonra kalan adayların önüne cam macunundan bir topak, ince bükülebilir tel ve bir de tel kesme makası verdiler. Tahtaya bir şekil çizdiler ve biz şekle beş dakika baktıktan sonra, tahtayı ters çevirdiler. Sonrada verdikleri malzemelerle, tahtaya çizilen şekli yapmamızı istediler. Bu sınavda da adayların yarısı elendi ve kalan yaklaşık 25 kişiyi kaynak atölyesine götürerek orada pratik bir sınava daha tabi tuttular. Sonunda tüm bu süreçler bitti ve içinde benimde olduğum yedi sekiz kişiyi elektrik ark kaynakçısı olarak işe aldılar."

1950'lerin Almanya'sında disiplin ve otokontrol...

Almanya harpten yeni çıkmıştır ve her tarafı yıkıntı içindedir. Buna rağmen sağlam kalmış ve nispeten de tahkim edilmiş binalarda her türlü çalışma büyük bir titizlikle sürdürülmektedir. Kaynak enstitüsü de eski bir sanat mektebinin bodrum katında çalışmaktadır. Bütün öğretim ve araştırmalar da, bodrum katındaki bu atölye ve bürolarda geçmektedir. Anık, kaynakçı ustası olarak işe alınmasının yanında, işe alındıktan sonra

yapılan işlerin sistemli ve büyük bir otokontrolle sürdürülmesinden de çok etkilenir: "Kaynakçı olarak işe başladığım fabrikada akort çalışması vardı. Sekiz saatlik bir süre içerisinde kaç parça kaynak yapacağımız, her parçanın kaynak süresi belli olduğu için belirlenmişti. Eğer biz bu sekiz saat içinde belirlenen miktarda parçayı kaynak yapmazsak, kaynağını yapmadığımız parçaların parası ödenmiyordu. Bunu ayarlamak oldukça zahmetli bir işti. Tabii zamanla öğrendik. Bazen de işe gittiğimizde bize önceki gün yaptığımız işleri geri verirlerdi. Onlar hatalı bulunan ürünlerdi. Bunları yeniden söküp tekrar kaynak yapmamız gerekirdi. Kimse 'benim değil' diyemezdi. Bu söküp takma normal kaynağın iki üç katı zaman alırdı ve biz yeni parçalar yapmaya zaman bulamayınca yine düşük ücret alırdık. Yani düşünün, o günün Almanya'sında bile işler bu kadar sistemli ve büyük bir otokontrolle yapılabiliyordu."

İTÜ'de ilk kaynak dersleri ve kaynakçı kursları

Almanya'da doçentlik tezini hazırla-

yan Anık, 1955 yılında kaynak mühendisliği diplomasını da aldıktan sonra İstanbul'a ve İTÜ'ye yani kendi üniversitesine geri döner. Tezini verir ve üniversitede ilk kaynak derslerini vermeye başlar. Teknik üniversitede daha önceleri kaynak dersleri ders planında yoktur. Anık'ın kaynak derslerine başlamasıyla birlikte öğretim planlarına kaynak dersi geçer ve gemi, inşaat, makina ve uçak mühendisliği fakülteleri bu dersleri vermeye başlar. Bundan sonra üniversitede ve ülkede kaynağa dair birçok gelişme yaşanmaya başlar. Bu başlangıçları şöyle anlatıyor Anık: "Tabii kaynağın buradaki bu gelişmesine paralel olarak üniver-

sitede ilk defa bir kaynak laboratuvarı ve kaynak atölyesini öğrencinin çalışmasına uygun olacak şekilde Makina Fakültesinin Teknoloji Kürsüsünün laboratuvarları içerisinde kurmaya başladık. Çok enteresandır; 1954 ve 1955'lerde Makina Fakültesi dâhilinde enstitüler kuruldu. Bunlardan birisi de Makina Malzemesi ve İmal Usulleri Enstitüsü idi.

Bu enstitünün kurulduktan sonra ağırlık merkezini teşkil eden çalışmalarını, kaynak tekniği oldu. Ve bu enstitü ile Teknoloji Kürsüsünün birlikte kurdukları laboratuvarlarda biz, 1956'da endüstride çalışan kaynakçılar için ilk kaynak kursunu açtık. Böylece ilk defa memleketimizde kaynağın öğrenimi, bir teknik esasa dayalı olarak verilmeye başlanmıştır."

Döviz krizi ve elektrot fabrikası kurma fikri

Türkiye'nin ilk kaynak mühendisi Anık'ın, 1955 yılında Türkiye'ye dönmesiyle birlikte, kaynağa dair olumlu gelişmeler de yaşanmaya başlamıştır. Ancak ülkede döviz sıkıntısı sürmektedir ve kaynağın olmazsa olmazı elektrot bulmak bir hayli güçtür, bulunabilenler ise çok kalitesiz ve çok pahalıdır. Yaşanan elektrot krizini şöyle anlatıyor Anık: "O dönem piyasada, ithal edilen elektrotların ne elektrotu olduğu bile belli değildi. Ayrıca rutil, bazik, selülozik gibi herhangi bir karakteri bilinmeden gelişigüzel ithal edilen elektrotlar bile çok pahalıydı. Yaşanan döviz krizi nedeniyle içinde yüz tane 3,25'lik elektrot bulunan bir kutunun değeri 250 liraydı. O dönem bir yüksek mühendisin asistanı olarak

Eşi Nevin Anık ile İTÜ Maçka Sosyal Tesislerinde-1988

üniversitede aldığı para 169 liraydı. Yani ciddi bir elektrot krizi vardı.”

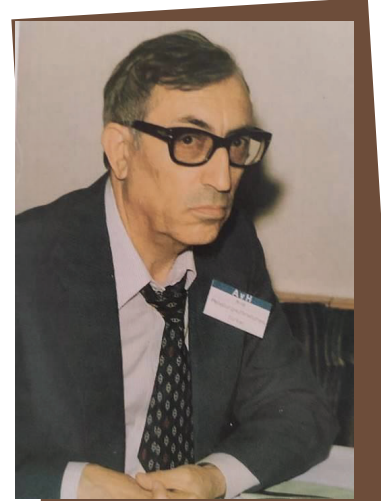
Bunun üzerine Anık, Avrupa’da aldığı kaynak kültürü ve esası nedeniyle Türkiye’de bir elektrot fabrikası kurulması gerektiğini düşünür. Ama bunun için bir yatırımcı bulunması gerekmektedir. Almanya’da kaynak üzerine çalışırken en beğendiği elektrot, Oerlikon markalı olanlardır. Bu fabrikayla temas kurar ve bir sürprizle karşılaşır: “Kurmuş olduğumuz temas sonrası çok enteresandır ki, fabrikanın Türkiye temsilcisi olan ve bugünkü fabrikayı kuran gruptan Christo Frangaki bir gün karşıma çıktı ve ‘Hocam biz, ilgilendiğiniz fabrikanın temsilcisiyiz, böyle bir teşebbüsümüz var ve bizim fabrika tahmin ediyorum ki 1957 yılında faaliyete geçer’ dedi.” Bu sürpriz haber Anık’ı bir hayli mutlu eder. Ayrıca Frangaki ve onun ortaklarından Celil Layıktez, Anık’ın o dönem üniversitede verdiği kaynak derslerini almaya başlarlar.

Çünkü ikisi de elektrik mühendisidir ve kaynak teknolojisi hakkında bilgileri yoktur. Bunu tamamlamak için de Anık’ın derslerine katılırlar.

Anık ve üniversitesinin, Oerlikon ile Türkiye’de ilk elektrot fabrikası kurulduktan sonra da temasları hep sürer. Bu fabrikayla sürdürülen temasların ülkemizde kaynak teknolojisinin yayılmasında çok büyük yardımları olduğunu hatırlatan Anık, bu süreci şöyle anlatıyor: “Tabii onlarla ilk olarak Türkiye’de bir elektrot fabrikası kurulması için temasımız olduğu için, ister istemez fabrikanın da üniversite ile sıkı bir teması vardı. Ben de Üniversiteler Kanununun müsaade ettiği nispette yani part-time olarak fabrikanın kuruluşundan itibaren kendileriyle işbirliği içinde bulunmaya çalıştım. Tabi bu fabrika ile olan işbirliğimiz sayesinde fabrika yöneticilerini ikna ederek ve bir takım yayınlar yapılarak kaynakçıların ve mühendislerin bilgilendirilmesini, hatta bir takım kurslar açılmasını, yani kaynak teknolojisinin son teknolojisini burada verilmesini sağladık. Tabi bu müessesenin, benim öncülüğümde Türkiye’de kaynak teknolojisinin ilk yayılmasında çok büyük yardımları oldu.”

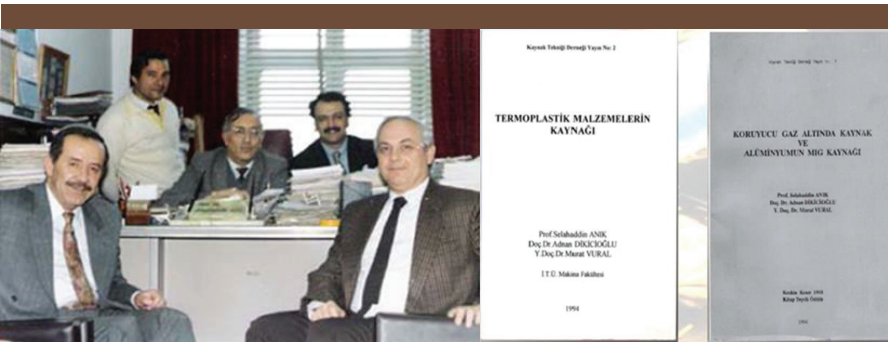
İkinci ve üçüncü fabrika rekabeti başladı

Anık, daha sonra Oerlikon ile yapılan

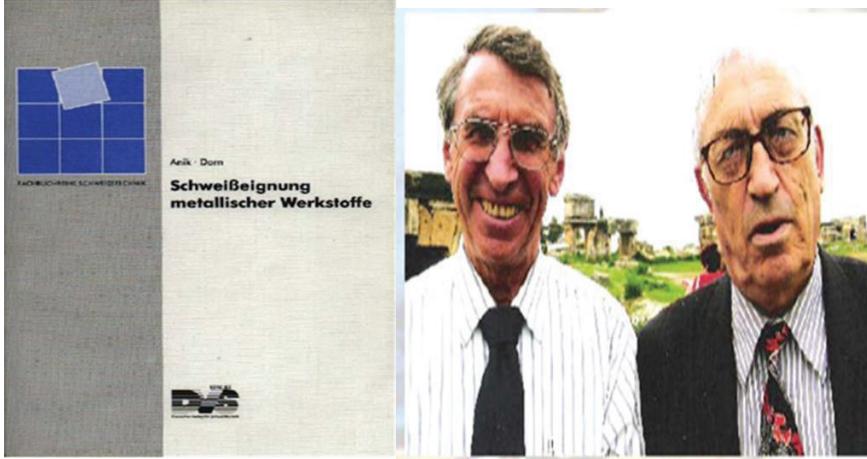

Alexander von Humboldt Vakfı yıllık kongresi, Bonn-1993

bir anlaşmayla fabrikanın Zürih’teki araştırma ve geliştirme merkezinde araştırmacı profesör olarak iki yıl çalışır. Bu çalışma bitince de Türkiye’ye dönemez. O dönemi şöyle anlatıyor Anık: “Zürih’te fabrikanın elektrot konusundaki araştırmalarına katılıyordum. Bu araştırmalarımız sırasında aynı zamanda Fontargen de fabrika ile ortak olarak ayrı bir şirket halinde çalışıyordu. Bu süreçte Fontargen ile temaslarım çok yakınlaştı. Hatta oradaki çalışmalardan sonra Türkiye’ye bile dönememedim. Bu sefer Alexander von Humboldt Vakfından aldığım bir burs ile Almanya’da Saarbrücken’e, oradaki Kaynak ve Malzeme Araştırma Enstitüsüne gittim. Bir seneyi aşkın bir süre orada çalıştıktan sonra 1965 sonunda Türkiye geri döndüm. Tabi bu sırada yine ben Üniversiteler Kanununun müsaade ettiği yasal yollarla üniversiteden tazminatımı almadan ilk elektrot fabrikasına danışmanlığımı sürdürdüm. Hatta Zürih’teki fabrikanın yayınladığı gibi bir Türkçe ve aynı zamanda İngilizce olmak üzere iki yayın yayınlamaya başladılar. Bu yayınlar özellikle Türkçe olanlar iyi bir şekilde tutuldu ve birçok yere bedava gönderildiği için

Kaynak Tekniği Derneğinin ilk yönetim kurulu üyeleri-1991/ Kaynak Tekniği Derneğinin bastığı kitaplar

Alexander von Humboldt Vakfının davetiyle 1995'te Prof. Dr. Lutz Dorn (solda) ile birlikte Almanya'da yazdığı *SchweiBeignung Metallischer Werkstoffe* kitabı - L. Dorn ve S. Anik

kaynak tekniğinin yayılması için büyük avantajlar sağladı."

Anık Zürih'teyken, 1963 yılında Türkiye'nin ikinci elektrot fabrikası Böhler kurulur. İki rakip firmanın rekabetinin kaynağın gelişmesine büyük katkı sunduğunu söyleyen Anık o günleri şöyle anlatıyor: "İki rakip firmanın girişimleri ve rekabetleri kaynak tekniğinin yayılmasında çok etkili olmuştur. Kaynak tekniği ile ilgili yeni yayınlar, kitaplar, kaynakçılık kursları, kaynakçılara sertifika verilmesi gibi faaliyetler her iki firma tarafından rekabet içinde ve hummalı şekilde sürdürülüyordu. Bu da kaynağın gelişmesinde çok etkili oluyordu."

Bu rekabetten ve gelişmelerden oldukça mutlu olan Anık'a, 1973 yılında ilk fabrikanın Ankara'daki iki bayisi tarafından üçüncü bir fabrika kuralım önerisi gelir ve Anık bu teklifi de kabul eder: "Teklif sonrası bu ikisi ve benim başkanlığımda, Ankara'dan iki üye ile birlikte toplam beş kişi üçüncü fabrika ASKAYNAK'ın temel kurucuları olduk. Rekabet ikiden üçe çıktı. Bu üç firma arasındaki rekabet, Türkiye'de kaynak teknolojisinin yayılmasında büyük etki yaptı. Firmanın ismi halen ASKAYNAK'tır

MMO Kaynak Kongresinde açılış konuşması -1997

ve sanırım merkezi de halen kurduğumuz yerdedir. Sonradan bu firma 1999 yılında Lincoln Elektrik Co. ile ortak oldu ve bunlar aşağı yukarı kaynakla ilgili tüm elektrotları, kaynak tellerini imal etmekte, kaynak jeneratörleri ve kaynak redresörlerini ithal ederek Türkiye piyasasına sunmaktadırlar."

Kaynakta dünya örgütlenmesine ilk katılan ülkelerdeniz

Anık, kaynakla ilgili Türkiye'deki gelişmelerden mutludur, bir yandan da Avrupa'daki gelişmeleri yakından takip etmektedir. Yaptığı temaslarda yurtdışında bu alanda kurulan tüm örgütlenmelerin, milletlerin milli teşkilatı olduğunu görür. Mesela Almanya'daki Deutscher Verband für Schweißtechnik (DVS), Amerika'daki American Welding Society (AWS),

İngiltere'deki The Welding Institute gibi örgütler o milletlerin kaynak sektörünü yöneten yapılardır. Bir de 13 ülkenin kaynak enstitüsü bir araya gelerek 1948 yılında Uluslararası Kaynak Enstitüsü (IIW/IIS)'i kurmuştur ve birçok ülkeden kaynak örgütü de bu enstitüye üyedir. Türkiye, Uluslararası Kaynak Enstitüsüne üye olmak için 1955 yılında başvurur ve 1956 yılında Madrid'teki toplantısında üyeliğe kabul edilir. Türkiye'yi bu enstitüde İTÜ Makina Fakültesi Makina Malzemesi ve İmal Usulleri Enstitüsü temsil eder. Buna ait Bakanlar Kurulu kararı 8 Nisan 1957 tarihinde 13-45/1180 sayısı ile çıkarılır. Ancak YÖK uygulamasından sonra mevcut bu enstitü ortadan kaldırılır, yerine gelen Fen Bilimleri Enstitüsü ve Rektörlük, bütün çabalarına rağmen, IIW üyelik aidatını ödeyemediği için Türkiye 1987 yılında Sofya'daki toplantıda üyelikten çıkarılır.

IIW çalışmalarına 31 yıl süreyle katılan Türkiye, bu arada IIW'nun hazırladığı Kaynak Terim Lugatları kitabın Türkçesini de hazırlar. Kaynak teknolojilerindeki dünya örgütlenmelerine katılma ve burada yapılan çalışmalar konusunda Türkiye'nin yaptığı çabayı büyük bir gururla ama sonuçları itibarıyla da biraz hüzünlü hatırlayıp anlatıyor Anık: "Uluslararası Kaynak Enstitüsünün bugün üyesi

MMO Kaynak Kongresi ve Sergisi açılış töreni-2011

İTÜ'de ki Meslekte 60. Yıl toplantısı töreninde 9. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'den plaket alınırken

çok fazladır. Türkiye'nin üye olduğu yıllarda, teknikte bugün dünyada büyük gücü olan Rusya henüz üye bile değildi. Bu çok enteresan bir noktadır. Yani bizim kaynağa uluslararası teşebbüsümüz, Rusların teşebbüsünden bile çok daha önce olmuştur..."

İlk sivil örgütlenme 1957 yılında kurulur

Türkiye'de kaynak teknolojisi ile ilgili ilk ulusal sivil örgütlenme, Selahaddin Anık öncülüğünde 1957 yılında Türk Kaynak Cemiyetinin kurulması ile olur. Bu cemiyet, 1980 yılına kadar varlığını sürdürür ve burada tamamı kaynak teknolojisiyle ilgili 19 yayın yapılır. Anık dernekle ilgili şunları söylüyor: "Türk Kaynak Cemiyeti uzun zaman gayet iyi faaliyet gösterdi. Cemiyetimizin faaliyetleri arasında yayına büyük önem verdik. Kaynak tekniğinin çeşitli konularını birtakım kitapçıklar halinde bir araya toplamaya çalıştık. Sanırım

yirmiye yakın yayın, bu cemiyetin kitabı olarak yayınlandı. Bu yayınlar da kaynakla ilgili kuruluşlar ve kişilere gönderildi. Böylece kaynağın yavaş yavaş yayılmasını sağladık."

Cemiyet uzun yıllar faaliyet gösterir. Ancak 1980 yılında yeni Dernekler Kanununa göre dernek tüzüğüünün değiştirilmesi gerekmektedir. Yeni yönetim kurulu bunu gerçekleştiremeyince Türk Kaynak Cemiyeti de aynı yıl kapatılır.

Türkiye'de ilki 1984 yılında ve ikincisi de 1989 yılında olmak üzere Kaynak Teknolojisi konusunda iki ulusal sempozyum düzenlenmiştir. Her iki sempozyumun başkanlığını da Prof. Selahaddin Anık yapmış ve sempozyumlar İTÜ Makina Fakültesinde gerçekleştirilmiştir. 1994 yılında Kaynak Tekniği Derneği adı altında Prof. Selahaddin Anık tarafından yeniden bir dernek kurulur. Derneğin 1996 yılı sonu itibarıyla 100'e yakın üyesi vardır. 1994 yılında büyük bir heyecanla kurulan dernek, mesleki bir örgütlenme olarak hemen hemen tüm muhataplarına ulaşır. Merkezi İTÜ Makina Fakültesinde bulunan derneğin üyeleri arasında, ağırlıklı olarak elektrot ve kaynak makinası üreticisi firmaların yönetici ve personeli, kaynaklı imalat yapan firmaların temsilcileri ve kaynak makina ve ekipman satıcı ve dağıtıcıları bulunmaktadır. Kaynak Tekniği Derneği 1994 ve 1995 yıllarında Selahaddin Anık, Adnan Dikicioğlu ve Murat Vural tarafından hazırlanan "Koruyucu Gaz Altında Kaynak ve Alüminyumun Kaynağı" ve "Termoplastik Malzemelerin Kaynağı" adlarında iki de kitap yayınlar.

MMO İstanbul Şube kurucusu

Yurt içinde ve yurt dışında kaynak

Dede, oğul ve torun Berlin Teknik Üniversiteli üç kuşak bir arada

İki oğlu (Sabri, Tayfun) ve üç torunu-2005

Oğlu E.Deniz, gelini ve eşi ile birlikte-2005

mühendisliği alanında yaptığı sayısız çalışmanın yanında meslek örgütlerinin varlığına da büyük önem veren ve bu alanı da hiç ihmal etmeyen Anık, Makina Mühendisleri Odası İstanbul Şubesinin de ilk kurucularındandır. Hatta MMO Genel Merkezinin karşı çıkmasına rağmen, İstanbul'da bir şubenin kurulması için uzun süre mücadele etmiş ve sonunda başarılı olmuştur. Buradaki çabasını şöyle anlatıyor Anık: "1960'lı yıllarda ve 1966'da Ankara'da yapılan MMO Genel Kurulunda, İstanbul'da çalışan mühendis sayısının Ankara'da olmadığını hatta civarı ile birlikte daha fazla olduğunu ileri sürerek, İstanbul'da bir şube kurulmasının gerektiğini ve bunun çok yerinde olacağını belirtip şube

Türkiye'nin ilk kaynak mühendisi olduğunu belirten hatıra pulu-2010

Prof. Dr. Murat Vural, Makina Mühendisi Murat Tosun, MMO Basın Danışmanı Hülya Aydın ile röportaj sırasında-İstanbul, 2023

teklifini ileri sürdürdüm. Bu teklifim, Ankara'nın aldığı merkezi sistem dolayısıyla revaç görmedi ve memleketimden babamın vefat ettiğini bildiren bir telefon ile de Genel Kurulu o sırada bırakarak ayrılmak zorunda kaldım. Böylece 1966'da şube kurulması teklifim gerçekleşemedi.

Ancak 1967 yılında bu ısrarımdan vazgeçmedim. Ankara'da yapılan Genel Kurula daha hazırlıklı olarak gittim. Burada İstanbul Şubenin kurulması teklifini tekrarladım. Benden sonra konuşmacı olan ve daha önce de kendisiyle hiç bir şekilde bu konuyu görüşmediğimiz, Sayın Prof. Kadir Afyonkale de benim teklifimi destekleyerek aynı konuda ısrarlı olduğunu belirtti. Bundan sonra da yine Ankara'da bulunan dostumuz merhum Kadir Örencik de teklifi destekledi. Ankara Merkez Yönetim Kurulunun bütün karşı koymalarına rağmen, İstanbul'da bir şube kurulmasını Genel Kurul kabul etti. Karar sonrası MMO İstanbul Şube kuruldu ve ben de Şubenin ilk yönetim kurulu başkanı oldum ve iki dönem başkanlık yaptım. İstanbul Şubenin

uzun süre çalışmalarını yürüttüğü Ankara İşhanı'ndaki yeri, yine Genel Merkezin karşı koymasına rağmen, o zaman bizim yönetimde bulunduğumuz süre içinde alındı. Hatta İstanbul Şubenin geliri bir ara Ankara'yı dahi geçmişti."

İstanbul Şubenin kurulması için öncülük eden Anık, sonra da en başta Kaynak Teknolojisi Kongrelerinin düzenlenmesi olmak üzere, üyesi olduğu Makina Mühendisleri Odasının birçok çalışmasına yaşamı boyunca katılıp katkı sunmaya devam eder.

Kaynak teknolojisinin önemi

Tesadüfler sonrası yöneldiği ama tutkuyla bağlanıp bu alanda birçok ilke imza atan, sayısız öğrenci yetiştiren, teknolojisinden, örgütlenmesine kadar her alanında büyük çaba harcayan Anık, sohbetimiz boyunca kaynağın hayatın birçok alanını ilgilendiren vazgeçilemez çok önemli bir alan olduğunu ve bir düğüm noktası olduğunu vurguladı: "Unutmayın ki kaynak teknolojisi bütün teknoloji ve sanayinin vazgeçilemez

bir koludur ve insan yaşamı ile adeta iç içe girmiştir. Kaynağın yerinde ve sağlam yapılmaması sonucu, patlayan birçok basınçlı kap, buhar kazanı ve LPG tüpleri, kaza yapan motorlu nakil vasıtaları, radyasyon sızdıran termik santralleri, batan gemi ve su fişkıran termosifonları, çöken çelik köprü ve konstrüksiyonları sık sık görmekteyiz. Sonuçta da birçok can ve mal kaybı ortaya çıkmaktadır. Bunların sonuçlarının çözülmesinde de gidilen yol adli mercilerdir ve orada çözümü de inceleyerek sonuca bağlayanlar bilirkişilerdir. Dolayısıyla da bu teknoloji imalat ve onarım alanında büyük bir yer işgal eder ve hatalı yapılan kaynaklar sonucu meydana gelen kazalar da adliyelerde sonuca kavuşur."

Eserleriniz sizi her zaman yaşatır

İlk olarak 1978 yılında Berlin Teknik Üniversitesi tarafından misafir profesör olarak davet edilmesinden sonra da defalarca davet alır ve Almanya'ya gider Anık. 1994 yılında Almanya'da yayınlanan ve yaklaşık 500 sayfalık "Schweisseignung metallischer Werkstoffe" adlı Almanca bir eser de ortaya çıkar. Bu eserin halen aynı konuda Alman Üniversitelerinde okutulmakta olduğunu söyleyen Anık, bununla ilgili kendisini son derece gururlandıran bir anısı var: "Bu kitapla ilgili olarak yine yaşanan ve adeta anekdot konusuna gelmiş bir olayı da paylaşmak isterim. Ortanca oğlum Almanya'nın bir teknik üniversitesinde profesör olarak bulunmaktadır. Profesörlük tayini çıkmadan önce, Berlin'deki TÜV teşkilatında çalışmakta idi. Bir gün kendisini Almanya'nın büyük şirketlerinden birinin genel müdürü lüks bir otelde öğle yemeğine davet

eder. Almanca basılan bu kitabın dış kapağında kitabın birinci yazarı olarak benim adım unvan belirtilmeden ANIK olarak yazılmıştır. Oğlumun da adı Sabri ANIK'dır. Genel Müdür oğluma, siz bu konu da böyle bir kitap yazmış bulunuyorsunuz. Bizim de aynı konularda işletmemizde bazı sorunlarımız var. Sizden ricam bu sorunları çözeniz olacak der. Bunun üzerine gülümseyerek yemeğini yiyen oğlum da, o kitabın yazarı babamdır, ben değilim. Fakat ben yine sizin sorunlarınızı çözmeye çalışayım, cevabını vermiştir. Seneler sonra da yine bu oğlumun oğlu yani torunum, aynı konuda üçüncü nesil olarak aynı üniversiteden mezun oldu ve orada doktorasını yaptı. Bu kitabımdan da orada öğrencilik yıllarından beri tanıyıp istifade etmektedirler. Bir gün müşterek çalıştığı profesör kendisini çağırarak birlikte kahve içtikten sonra, bu kitabın yazarı ile soyadınız aynı, senin neyin oluyor diye sorar. Torunum da kitabı

yazan benim dedemdir, der. Bütün bunlar gayet hoş ve gururlandırıcı olaylar olup, insanların bir eser yaratırken bunun etkisinin nerelere kadar gideceğini önceden düşünmesi mümkün değildir.."

Selahattin Anık ile İstanbul'daki evinde yaptığımız yaklaşık üç saatlik sohbetimizde bize eşlik eden, İTÜ'den öğrencileri, tanıştıkları günden beri ilişkileri hiç kopmayan, şimdilerde de hep en yakınında olan, kaynak alanında birlikte birçok kitap yazan, sayısız projeye yine hocalarıyla da birlikte imza atan Prof. Dr. Murat Vural ve Makina

Mühendisi Murat Tosun'a röportajımıza destekleri için sonsuz teşekkür ederiz.

Binlerce öğrenci yetiştiren birçoğunun halen nerelerde neler yaptığını takip eden ve bunlarla gururlanan Anık'a, son olarak dergimiz okuru olan genç meslektaşlarına ve öğrencilere neler tavsiye edeceğini sorduk. Yine yanında bulunan öğrencilerinin gözlerinin içine bakarak, iki cümleyle yanıtladı sorumuzu: "İnsanların yaşadığı sürede bıraktığı eserlerle, yaşamını devam ettirmesini dilerim. Unutmayın ki eserleriniz sizi her zaman yaşatacaktır..."

